

Ілона Жук*

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Унаслідок широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України значно зріс рівень усіх ризиків, які впливають на економічну стабільність. За оцінками міжнародних та національних фінансових інституцій на економіку України у 2022 році чекає суттєве скорочення: Світовий банк прогнозує зниження ВВП в Україні на 45 % [1], Національний банк України – не менш ніж на третину [2], що потребує вжиття рішучих антикризових заходів з боку держави. Такі ж оцінки були озвучені на черговому засіданні Ради з фінансової стабільності 12 квітня 2022 року, де були обговорені подальші кроки зі збереження фінансової стабільності в Україні. Разом з тим вжиття таких антикризових заходів, спрямованих на підтримку економіки в умовах воєнного стану, залучення коштів до державного бюджету, може створити додаткові ризики у сфері фінансового контролю та моніторингу, тобто, стати підґрунтям для вчинення економічних правопорушень, насамперед, легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом.

Проблема протидії легалізації (відмиванню) майна, одержаного злочинним шляхом, завжди привертала надзвичайну увагу як в Україні, так і в зарубіжних країнах. Статистичні дані свідчать, що кількість зареєстрованих фактів легалізації злочинних доходів в Україні, відповідальність за яку передбачено ст. 209 Кримінального кодексу (далі – КК) України, за останні роки збільшилася. Так, за інформацією Генеральної прокуратури України, у 2019 р. було зареєстровано 283 факти легалізації майна, одержаного злочинним шляхом, з них 88 проваджень було направлено до суду з обвинувальним актом; у 2020 р. – 348 (93); у 2021 р. – 395 фактів легалізації майна (103 провадження направлено до суду з обвинувальним актом) [3]. При цьому слід врахувати, що для злочинів цього виду характерний достатньо високий рівень латентності, а тому реальна кількість фактів легалізації злочинних доходів може бути більшою. Крім того, військова агресія Російської Федерації проти України створила нові ризики для діяльності суб'єктів фінансового моніторингу щодо протидії легалізації (відмиванню) майна, одержаного злочинним шляхом.

Так, Національний банк України з метою підтримки економіки на період дії воєнного стану для покупців облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації» запровадив спрощений механізм ідентифікації та верифікації. Його застосування передбачено до громадян України, які постійно проживають або тимчасово перебувають за кордоном, а також громадян інших країн, крім громадян Російської Федерації та Республіки Білорусь. Регулятор також зупинив на цей час проведення планових та позапланових виїзних перевірок банків та небанківських установ щодо здійснення нагляду у сфері фінансового моніторингу. Відповідне рішення затверджено постановою Правління Національного банку України від 23 березня 2022 року № 60 «Про особливості виконання окремих вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу, валютного нагляду, нагляду з питань реалізації і моніторингу ефективності персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) протягом дії воєнного стану». Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15 березня 2022 року № 2120 були внесені відповідні зміни до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 6 грудня 2019 року № 361, якими було запроваджено

---

* Старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності ННІ №1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент.

спрощений механізм здійснення ідентифікації та верифікації банківськими установами. Так, приміром, закон надав банку можливість не вживати заходів для встановлення джерел походження коштів при їх внесенні клієнтом – фізичною особою у готівковій формі на його поточний рахунок у розмірі, який відповідає пороговій фінансовій операції (400 тис. грн) у разі, якщо такий клієнт не надав на вимогу банку відповідні документи або відомості. При цьому банкам забороняється здійснювати видаткові операції (зокрема, видавати кошти у готівковій формі, проводити їх переказ) за рахунками клієнтів – фізичних осіб із зазначеними вище коштами, за виключенням деяких випадків, наприклад, для придбання облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації». Порядок дій банків під час зарахування готівкових коштів на рахунки фізичних осіб на суму понад 400 тис грн протягом дії воєнного стану в Україні визначено постановою Правління Національного банку України від 08 квітня 2022 року № 69 «Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 23 березня 2022 року № 60». Як видається, умови воєнного стану, беручи також до уваги зазначені законодавчі зміни, можуть відкрити злочинцям нові шляхи відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, наприклад, при придбанні облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації». Зазначене напговхує на думку про доцільність правого регулювання ситуації, що склалася, приміром, шляхом посилення відповідальності за вчинення легалізації (відмивання) майна в умовах воєнного або надзвичайного стану на кшталт тих змін, які були внесені Законом України 3 березня 2022 року № 2117 до розділу VI Особливої частини КК України «Кримінальні правопорушення проти власності». При цьому, урахувавши негативні тенденції скорочення вітчизняної економіки, викликаним збройною агресією Російської Федерації проти України, та необхідність вжиття антикризових заходів, видається також перспективною можливість запровадження спеціального виду звільнення від кримінальної відповідальності за легалізацією майна, одержаного злочинним шляхом, у разі добровільної передачі такого майна державі особою, яка набула, володіла, використовувала або розпоряджалася таким майном.

Список використаних джерел:

1. Коментар Національного банку про поточний стан та перспективи економіки України / Національний банк України. URL: bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-pro-potochniy-stand-ta-perspektivi-ekonomiki-ukrayini.
2. Світовий банк: ВВП України в 2022 році може впасти на 45%. *Finbalance*. URL: finbalance.com.ua/news/svitoviy-bank-prohnozu-padinnya-vvp-ukrains-2022-rotsina-45.
3. Звіт про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування / Генеральна прокуратура України. URL: gp.gov.ua/ua/posts/statistika.

Поліна Зеленьк*

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Діти є найбільш незахищена, уразлива соціальна група, що має можливість стати найчастіше жертвою злочину проти життя і здоров'я особливого значення це набуває під час військової агресії РФ. У зв'язку з цим захисту прав дитини на життя та здоров'я приділено значну увагу міжнародно-правовими документами, де не тільки визначені права дитини, але й передбачена система їх забезпечення. Дослідження міжнародно-правових актів є необхідним не тільки для забезпечення належних гарантій захисту

---

* Начальник відділу персоналу Національної академії внутрішніх справ, доктор філософії.